

ИНТЕРВЮ

Доц. д-р Десислава Стоянова – откровено за образованието, за 70-годишния юбилей на Русенския университет, за кризите и ценностите на съвременното семейство, за адекватните родителски възпитателни стратегии...

Доц. д-р Десислава Стоянова е ръководител катедра „Педагогика, психология и история“ към Факултет Природни науки и образование при Русенския университет „Ангел Кънчев“. Доцент Десислава Стоянова е преподавател в катедра „Педагогика, психология и история“. Автор е на учебник по „Семейна педагогика“, учебни пособия,

монография, студия и 50 публикации на български, руски и английски език по проблемите на семейната педагогика и детско-родителските отношения, социално – педагогическата работа с деца в неравностойно положение, дидактиката на висшите учебни заведения и др. През 2006 го-

дина, пред Специализирания научен съвет по педагогика към висшата атестационна комисия защитава дисертация на тема: „Технологичен модел за повишаване равнището на социализация на 5-7-годишните деца, лишени от родителски грижи (чрез средствата на педагогическото общуване)“.

Доцент Стоянова е лектор на чуждестранни студенти по програмата за мобилност „Сократ/Еразмус“ и проект СЕЕРУС; Дългогодишен член на съюза на учените; Член на редакционна колегия на международното научно списание „Педагогически новости“ (/издание на Русенския университет „Ангел Кънчев“) и рецензент на множество статии в сборници от международни научни конференции, учебници и специализирана педагогическа литература.

Научните ѝ интереси са в областта на: предучилищната педагогика, психологията, семейната педагогика и социално-педагогическата работа с деца и младежи в риск.

Доц. Стоянова, случайност, мисия или съдба е Русенският университет за Вас?

Определено смятам, че не е случайност. Винаги съм имала афинитет към учителската професия и винаги съм имала желанието да я изучавам именно в университета на града, в който съм родена. За радост, това мое желание впоследствие свърза жизнения ми път и професионалното ми развитие с нашето висше училище, което го превърна и в моя лична мисия, призвание и съдба.

Какво е самочувствието на млад академичен представител като Вас, да бъде част от инициативите посветени на 70-годишния юбилей на Университета? Какво Ви впечатли най-много?

За мен е изключителна чест и гордост да бъда част от академичния състав на Русенския университет – една институция, която днес чества своята седемдесета годишнина – дълъг период на израстване и подем, през който учебното заведение упорито е завоювало своите лидерски позиции на значим образователен и научноизследователски център. Юбилейните чествания, като кулминация на събитието, дават подтик за ретроспекция, за осмисляне на изминатия път, за потапяне в настоящето с чувство на удовлетвореност и за поглед напред – към перспективите и новите отговорности по отстояването на мисията и основната цел на университета

– развитието и утвърждаването му като значима регионална и национална образователна и научноизследователска институция, и превръщането му в неразделна част от европейското образователно и научноизследователско пространство.

По време на празника висшето ни училище получи заслужено признание – от своите бивши и настоящи студенти и преподаватели, партньори, представители на университети от страната и чужбина, изяви учени и общественици, от регионални и международни културни и образователни институти. В рамките на многобройните инициативи, с които се отбелязва събитието, катедра „Педагогика, психология и история“ проведе научен семинар на тема: „Традиции, настояще и перспективи на педагогическото образование в град Русе“, както и изложба на научна продукция на преподавателите от катедрата, организирана съвместно с Регионална библиотека „Любен Каравелов“ гр. Русе – и двете, посветени на юбилея на Русенския университет.

Последните три години са изключително ползотворни и силни за Вас – излезе учебника „Семейна педагогика“, избрана сте за ръководител на катедрата, с нова научна степен сте – повод за гордост, удовлетвореност и...?

Всички тези събития приемам като признание и потвърждение за правилността на посоката, която се стремя да следвам в своето професионалното и научно развитие. За всеки млад учен, подобни моменти са важни и емоционално наситени, тъй като представляват закономерен завършек на дълга и упорита работа. Те обобщават резултатите от натрупания опит, знания и творчески търсения. Не бива да се забравя, обаче и отговорността, с която те са съпътствани. Като специалисти-педагози, ангажирани с обучението на бъдещите учители, ние носим отговорност към миналото – за запазване на традициите, които имаме в сферата на подготовката на педагогическите кадри, отговорност към настоящето – за отстояване водещите позиции по отношение качеството на подготовката, и отговорност към бъдещето – с изграждане на ясна визия и ефективни действия по реализиране актуалните цели и стратегическата ориентация на модерното висше образование.

Какви цели си поставяте като ръководител-кафедра, която има голяма отговорност пред подготовката на млади учители?

Катедра „Педагогика, психология и история“ успешно се справя с предизвикателствата на работата в силна конкурентна среда. Доказателство за това е факта, че Рейтинговата система на висшите училища класира професионално направление „1.2. Педагогика“ на Русенския университет в челните по ранг места сред сродните учебни заведения. Това е потвърждение не само за високия професионализъм и квалификация на академичния състав на катедрата, но и за добрата конкурентоспособност на педагогическите специалности от Русенския университет. Приоритетните задачи, които стоят пред катедрата са свързани преди всичко с развиването на новите магистърски програми в областта на социално-педагогическата работа, предучилищната и началната училищна педагогика; на бакалавърската специалност „Социална педагогика“, която сравнително отскоро се реализира и в задочна форма на обучение; осигуряването на все така качествената подготовка на студентите от трите действащи бакалавърски специалности – редовно обучение, а също и на докторантите в докторската програма „Теория на възпитанието и дидактика“, за които катедрата е основно обучаващо звено.

Интересът към учителската професия в последните години намалява или се увеличава според Вас, как мислите?

За съжаление, през последните десетина години, всички станахме свидетели на рязкото снижаване авторитета на учителската професия, продиктувано от състоянието на обществените нагласи и трансформацията на традиционните ценности, както и на представите, които има съвременния млад човек за престижен професионален статут.

В съответствие с актуалната картина на пазара на труда, напоследък се забелязва една оптимистична тенденция за постепенно възвръщане на интереса към педагогическите професии и интензифициране активностите и ориентацията на завършилите студенти по посока придобиване на надграждащи образователни степени (магистър и доктор). Все по-засилен интерес се наблюдава и по отношение придобиването на педагогическа правоспособност от неспециалисти с вече завършено висше образование в различни от педагогиката професионални направления. Всичко това ме кара да смятам, че учителската професия е на път отново да завоюва своите традиционно ценени от нашето общество позиции и да се превърне в желана и предпочитана от младите хора сфера за професионална реализация.

Специалист сте по семейна педагогика, посветили сте години за изучаване на семейните отношения и ценности – в криза ли е съвременното семейство?

Съвременното семейство търпи сериозни трансформации, както в структурен, така и във функционален аспект. Появата на нови измерения и разнообразни вариации на брачно-семејните отношения е обусловена от настъпилите през ХХ в. глобални социални изменения и протичащите заедно с тях процеси на модификация на обществените правила, норми и ценности. Преходът към постмодерно общество постави личността в социална ситуация на независимост и индивидуализъм, трансформира се ценностната ѝ система, разрушиха се установените представи за бъдещото ѝ развитие като компонент на обществено приетия семеен институт, засили се ориентацията към търсене на „експериментални форми“ на съвместен живот. Характерните за съвременността алтернативни форми на семејно – брачни отношения, всъщност са следствие от все по-осезаемо проявяващите се в съвременното общество тенденции за обезсилване законите на брачната институция, за отслабване на родителските и родствениите отношения, за разделяне на брачното от партньорското и сексуалното поведение. Тази експанзия на постконвенционални, квазисемејни модели в наши дни не просто осезателно измества традиционната семејна структура, но обуславя и нейния разпад. Еволюира не просто брака, но и отношението към него.

Всички тези актуални насоки показват наличие на сериозна криза на съвременното семейство и оказват значително влияние по посока адекватността при реализиране на една от най-важните му функции – социализиращата, поставяйки на дневен ред въпроса за ефективността на главния ѝ механизъм – семејното възпитание.

Как трябва да изглежда едно съвременно семейство. С какво трябва да се отличава?

В контекста на казаното по-горе, касаещо кризиса на съвременните брачно-семејни отношения, трудно би било извеждането и формулирането на универсално предписание за това, как трябва да изглежда едно семейство, да се да се абсолютизира една или друга разновидност на семејна форма и да се фиксира „идеален модел“ на неговото съществуване. По-скоро фокусът трябва да се насочи към спецификата на детско-родителските отношения, от гледна точка реализиране основните функции на семејната единица, свързани с осигуряването на оптимални условия

за реализиране на всички компоненти на детското развитие. В нашето народно-ностно съзнание е дълбоко залегнала една традиционна представа за семейна норма, която трябва да бъде поддържана и съхранена. Тя съдържа в себе си всички качествено необходими параметри (транслиране на знания, морал, техники за интеграция и маркери за идентичност) за формирането на такива качества на личността на детето, които да му помогнат адекватно да реализира своя потенциал, а на функционално ниво – да изгради комплекс от социални умения, необходими за успешно справяне с жизнените предизвикателства.

Доц. Стоянова, ежедневието ни залива с примери, наситени с агресия и насилие сред децата и учениците, къде е мястото и ролята на семейството за предотвратяване на тези негативни явления?

Съвременното дете живее и се социализира в условията на засилена социална динамика и бързо променяща се обществена среда. Наблюдават се и промени в ценностната и мотивационна система на възрастните, което дава отражение върху възпитанието, темпа и спецификата при базисното изграждане на социални умения у детето. Предвид фактите от ежедневието, илюстриращи високата честота на проявление на агресивни прояви сред децата и младежите, на практика, проблемът за детската агресивност отдавна вече не се гледа като на спорадично явление, бъдещо тревога, а по-скоро се възприема като обстоятелство, с което обществото като че ли привиква. Семейството като първична социализираща среда и основен възпитателен фактор, несъмнено има важна роля за превенцията, корекцията и предотвратяването на агресивното и нежелателното поведение на подрастващите. В този смисъл неговото функционално значение се проявява в избора на адекватни родителски възпитателни стратегии, основани на личен пример, зачитане на чуждото достойнство, емпатията, стремежът към подкрепа и пробуждане на светлите страни от детската природа. Само по този начин семейната среда би могла адекватно да противодейства на неблагоприятните външно-средови възпитателни влияния.

Какво не спирате да повтаряте на студентите? Намирате ли ги достатъчно мотивирани?

Съвременният обучаван е един активен, мотивиран и изключително информиран млад човек, непрекъснато търсещ нови измерения за

самоактуализация. Нашата цел, като университетски преподаватели, е да формираме у студентите – бъдещи педагози и социални работници необходимата професионална компетентност и отговорност. Стремим се, знанията, които те получават и уменията, които се формират да бъдат обърнати към действителността, да се подпомага практиката, новаторството, ентузиазма, създаването на възможност да се опитва, да се правят грешки и да се напредва. Ето защо, ежедневните ни педагогически усилия са насочени към изграждане у младите хора на нов начин на мислене – отвореност към нови идеи, решения, умения или поведение, по начин, по който да придобият умения да управляват образователното си развитие и да подреждат контекста на това развитие, да конструират образователната си среда, да градят образователната си биография, да развиват съзнателно идентификацията си в желаната посока.

След семейна педагогика-ценно научно и методическо средство, какво следва, работите ли върху нещо ново...?

В момента, творческите ми проекти са ориентирани към проучване аспектите на социално-педагогическата работа с рискови групи деца. Надявам се, скоро да бъде издаден и монографичен труд, свързан с разглежданата проблематика.

С какви чувства ще изпратите настоящата година?

Настоящата година изпращам с чувство на удовлетвореност, благодарност за оказаната подкрепа от близките и колегите ми, и разбира се, с чувство на оптимизъм за посрещане на новите предизвикателства през идващата година.

Доц. Стоянова, Благодаря Ви за интересния и полезен разговор!

Интервюто взе Надие Карагъзова – Нади

Снимки: личен архив на Д. Стоянова